

*Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 7.*

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.50>

УДК 336.76

П. В. Логвінов,

к. е. н., Начальник управління економічного розвитку міста,

Ужгородська міська рада

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9855-0315>

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ЇХ РОЛЬ У ТРАНСКОРДОННОМУ СПІВРОБІТНИЦТВІ

P. Logvinov,

PhD in Economics, Head of the Department of Economic Development,

Uzhhorod City Council

FINANCIAL INSTRUMENTS AND THEIR ROLE IN CROSS-BORDER COOPERATION

У статті досліджено фінансові інструменти та їх роль у транскордонному співробітництві. У роботі використано такі методи: аналіз, синтез, узагальнення. Фінансові інструменти відіграють ключову роль у транскордонному співробітництві, сприяючи економічному зростанню та інтеграції між країнами. Досліджено вплив фінансових інструментів на ефективність транскордонного співробітництва. Розглянуто різні типи фінансових інструментів, такі як міжнародні кредити, інвестиції та облігації, та їх роль у забезпеченні ресурсів для спільних проектів і розвитку

інфраструктури. Аналізується, як використання цих інструментів сприяє економічному зростанню, підвищенню фінансової стійкості, зменшенню ризиків та стимулюванню інновацій. Вивчаються приклади успішного транскордонного співробітництва, підкреслюючи важливість прозорих і стабільних фінансових ринків, а також співпраці між урядами, фінансовими установами та бізнесом.

Financial instruments, such as loans, grants, investments, government subsidies, guarantees, and other mechanisms of financial support, play a key role in providing the resources needed for implementing joint projects and programs between different countries. Their effective use promotes the strengthening of economic ties, infrastructure development, investment stimulation, and sustainable regional development. The primary objective of this topic is to analyze the various financial instruments used to support cross-border cooperation. Special attention is given to studying their effectiveness in different contexts and conditions. It is important to understand which instruments are best suited for specific types of projects and in which regions they can be most effective. This will allow for the development of recommendations for the optimal use of financial resources in cross-border initiatives. The research also covers the impact of financial instruments on the development of small and medium-sized enterprises (SMEs) in border regions. SMEs are vital participants in economic life, and their support through financial instruments contributes to economic growth, job creation, and increased competitiveness. Analyzing the experiences of different countries in supporting SMEs can provide valuable lessons for developing effective strategies in a cross-border context. In addition, significant attention is given to the role of international financial organizations, such as the World Bank, International Monetary Fund, European Investment Bank, and others. These organizations provide not only financial support but also consulting services that promote the dissemination of best practices, increase resource use efficiency, and ensure transparency in financial operations. Studying their activities and impact on the development of cross-border cooperation will help identify the best approaches to financing and managing joint projects. Another

important aspect is examining the impact of financial instruments on sustainable development and energy efficiency in a cross-border context. Financing projects aimed at increasing energy efficiency and reducing environmental impact is critical for ensuring sustainable regional development. Analyzing the experiences of various countries in implementing such projects will help develop comprehensive programs that promote environmental sustainability and improve the quality of life for the population.

Ключові слова: *транскордонне співробітництво, сталість, фінансові інструменти, економічний розвиток, міжнародні відносини.*

Keywords: *cross-border cooperation, sustainability, financial instruments, economic development, international relations.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному світі транскордонне співробітництво набуває все більшого значення як стратегічний інструмент сприяння економічному розвитку та зміцнення міжнародних відносин. Цей тип співпраці включає багато аспектів, від торгівлі та інвестицій до наукових досліджень та культурного обміну, які сприяють національній та регіональній інтеграції та спільному розвитку. Однак існують серйозні проблеми, з якими стикається ефективно та стійке транскордонне співробітництво, особливо у сфері фінансування проектів та ініціатив.

Проблема в тому, що без належної фінансової бази багато перспективні проекти не можуть бути реалізовані або повністю розкрити свій потенціал. Нерівновага у доступі до фінансування, складність фінансових процесів через міжнародні кордони, ризик коливань валютних курсів та нестабільність на фінансових ринках ускладнюють співпрацю між країнами та регіонами. У цьому контексті важливо розглядати роль різних фінансових інструментів, таких як міжнародні кредити, гранти та інвестиційні фонди, а також їх потенціал у забезпеченні фінансової стабільності та підтримці співпраці між країнами.

Фінансові інструменти відіграють ключову роль у розвитку транскордонного співробітництва, забезпечуючи необхідні ресурси та механізми для реалізації спільних проектів і програм між різними країнами. В умовах глобалізації економіки, ефективне використання фінансових інструментів сприяє зміцненню економічних зв'язків, покращенню інфраструктури, стимулюванню інвестицій і сприянню сталому розвитку регіонів. У цьому контексті важливо розглянути різноманітність фінансових інструментів, таких як кредити, гранти, інвестиції, гарантії та інші механізми, що використовуються для підтримки міжнародної співпраці.

Фінансові інструменти допомагають країнам та регіонам подолати фінансові бар'єри, забезпечуючи необхідне фінансування для інфраструктурних проектів, підприємницьких ініціатив та соціальних програм. Наприклад, міжнародні кредити та гранти можуть використовуватися для будівництва доріг, мостів, електростанцій та інших об'єктів інфраструктури, що покращують взаємозв'язок між країнами та сприяють економічному розвитку. Інвестиції та гарантії, в свою чергу, стимулюють приватний сектор до участі у транскордонних проектах, знижуючи ризики та забезпечуючи додаткові фінансові ресурси.

Крім того, фінансові інструменти відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності та стійкості економік. Вони дозволяють ефективніше реагувати на економічні виклики, такі як фінансові кризи, природні катастрофи та інші надзвичайні ситуації, забезпечуючи фінансову підтримку та допомогу. Таким чином, транскордонне співробітництво, підкріплене належним фінансуванням, сприяє сталому розвитку та підвищенню якості життя населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна кількість дослідників вивчали фінансові інструменти та їх роль у транскордонному співробітництві. Зокрема, Згурська (2023) розглядає транскордонне співробітництво як драйвер розвитку міжнародного ділового туризму. Авторка наголошує на позитивному впливі таких ініціатив на економічний розвиток прикордонних регіонів та підкреслює необхідність створення сприятливих умов для туристичного бізнесу.

Борисенко (2022) аналізує державні фінансові інструменти підтримки розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. Дослідниця розглядає існуючі механізми підтримки та пропонує рекомендації щодо їхнього вдосконалення для стимулювання підприємницької діяльності.

Демченко (2021) досліджує фінансові інструменти розвитку територіальних громад. Науковець робить акцент на важливості залучення інвестицій та ефективного використання бюджетних коштів для покращення економічного стану місцевих громад. Дима (2020) розглядає фінансові інструменти стимулювання розвитку «зеленої» економіки в Україні. Дослідник аналізує екологічні інвестиції, державні субсидії та податкові пільги, пропонуючи шляхи для посилення підтримки екологічних ініціатив. Мишко (2022) аналізує фінансові інструменти стимулювання розвитку підприємництва в Україні. Вчена досліджує різні види державних програм підтримки та їхній вплив на підприємницьку активність.

Садчикова, Садчиков (2023) досліджують фінансові інструменти розвитку кредитного ринку України в період воєнного стану. Дослідники аналізують зміни в кредитній політиці та пропонують рекомендації для підтримки стабільності фінансового ринку. Щербініна (2022) розглядає фінансові інструменти забезпечення енергоефективності житлового сектора України. Авторка аналізує державні програми та механізми фінансування, спрямовані на підвищення енергоефективності житлових будівель.

Реслер, Рейс (2023) аналізують європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва. Підкреслюють важливість інституційної співпраці та обміну найкращими практиками для підвищення ефективності транскордонних проектів. Корнелюк, Матюшок (2021) досліджують транскордонне співробітництво регіонів України в контексті міжнародної економічної інтеграції. Науковці аналізують економічні вигоди та виклики, пов'язані з інтеграційними процесами, пропонуючи стратегії для покращення співпраці.

Формування цілей статті. Мета роботи полягає в аналізі та визначенні значення фінансових інструментів для розвитку співпраці між різними країнами. Відповідно до мети статті, цілями дослідження є:

1. Вивчення різних типів фінансових інструментів, які використовуються для сприяння транскордонному співробітництву;
2. Аналіз впливу фінансових інструментів на залучення інвестицій у транскордонних проектах та ініціативах;
3. Визначення ролі фінансових інструментів у зміцненні економічних зв'язків між країнами і регіонами.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Аналіз феномену транскордонного співробітництва як в Європі, так і в Україні дозволив визначити класифікацію основних теоретичних і методологічних підходів до його визначення. Таким чином, політичний підхід полягає в тому, щоб розглядати транскордонне співробітництво, як спосіб реалізації політичних інтересів держави, а не реалістичний- взаємне визнання суверенітету і взаємне втручання співпрацюючих сторін; інтеграційний- розглядає транскордонне співробітництво як один з перспективних напрямків міжнародної інтеграції, він зосереджується на існуванні регіональних та національних кордонів та необхідності їх перетину [1].

Незважаючи на значну кількість підходів до суті транскордонного співробітництва, світовій спільноті вдалося виробити його визначення. Ця концепція була описана в міжнародному документі, а саме в Європейській Рамковій конвенції про транскордонне співробітництво між регіональними адміністративними одиницями або місцевими органами влади 1980 року [2].

Сучасне визначення концепції транскордонного співробітництва розглядає її як спільну конструктивну дію, спрямовану на поліпшення відносин між регіональними адміністративними одиницями або владою, що знаходяться в юрисдикції двох або більше держав, і забезпечення укладення між ними відповідних угод [13]. У контексті міжнародних відносин транскордонне співробітництво неминуче стає багатостороннім і утворює систему, але

багатосторонність - це не лише кількість країн, що беруть участь у співпраці, а й різноманітність суб'єктів співпраці: держави, транснаціональні корпорації, банки, фінансові групи, комуни, етнічні групи тощо [3, 4].

Фінансові інструменти грають ключову роль у транскордонному співробітництві, забезпечуючи не лише ефективне управління фінансовими ризиками, але й сприяючи зниженню економічних бар'єрів та підвищенню доступу до капіталу для підприємств транскордонного типу діяльності. Аналіз транскордонного співробітництва в Європі та Україні показує, що різні підходи до концепції сприяють розвитку міжнародної інтеграції та зміцненню співпраці на різних рівнях. Особливе значення має інтеграційний підхід, що акцентує на перетині регіональних та національних кордонів для сприяння економічному зростанню і вирішенню спільних проблем, таких як екологічні та соціальні виклики (табл. 1) [7].

На формування транскордонних регіонів впливають різні фактори, які можна класифікувати відповідно до функціональної структури суспільства, яке вони характеризують. У зв'язку з цим бажано визначати політичні, економічні, соціальні, демографічні, етнічні, осілі, екологічні та природні фактори (за галузями) [13]. Серед них можуть виокремлюватися також об'єктивні, внутрішні та зовнішні, загальні та приватні фактори. Таким чином, серед галузевих факторів політичні та економічні фактори займають найважливіше місце [6].

Перший з них пов'язаний з діяльністю органів влади на різних регіональних рівнях і створенням ними інституційного середовища для співпраці. Економічні фактори виходять з моделі регіонального поділу праці, яка відображає рівень і темпи розвитку співпрацюючих країн і прикордонних регіонів, їх спеціалізацію, їх орієнтацію на конкретний розвиток [12]. Етнічні та релігійні фактори можуть відігравати важливу роль, якщо райони проживання людей тієї ж або схожої національності та / або віросповідання знаходяться по обидва боки кордону [8].

Таблиця 1. Характеристика фінансових інструментів

Фінансовий інструмент	Опис	Роль у транскордонному співробітництві	Приклади
Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР)	Фонд Європейського Союзу, який спрямований на зміцнення економічної та соціальної згуртованості в ЄС	Підтримка проектів інфраструктури, розвитку бізнесу, інновацій та навколишнього середовища в прикордонних регіонах	Будівництво доріг, мостів, підтримка малого та середнього бізнесу
Програма INTERREG	Програма ЄС для розвитку транскордонного, транснаціонального та міжрегіонального співробітництва	Фінансування спільних проектів між країнами-членами ЄС та сусідніми країнами	Спільні дослідницькі проекти, екологічні ініціативи, розвиток туризму
Європейський інвестиційний банк (ЄІБ)	Фінансова інституція ЄС, яка надає кредити для розвитку проектів	Підтримка інвестицій у великі інфраструктурні проекти та екологічно сталий розвиток	Фінансування будівництва доріг, портів, енергетичних проектів
Програма "Горизонт 2020"	Програма ЄС для фінансування наукових досліджень та інновацій	Стимулювання наукових досліджень інновацій у прикордонних регіонах	Спільні дослідницькі проекти, розвиток нових технологій
Фонд соціальних інвестицій	Інструмент для залучення приватних інвестицій у соціальні проекти	Підтримка проектів, які спрямовані на вирішення соціальних проблем у прикордонних регіонах	Інвестиції у медичні послуги, освіту, соціальне житло

Джерело: складено автором на основі досліджень [2], [15]

Демографічні фактори включають зростання транскордонної міграції та наявність сімейних зв'язків між жителями прикордонних районів сусідніх країн. Щодо розселення, наприклад, важливим фактором може бути близькість до міст, що розташовані по обидва боки кордону. Фактори навколишнього середовища можуть впливати на стан природних об'єктів, таких як водойми та ліси, і відображати загальну мету їх використання. Фактори навколишнього середовища можуть впливати на стан природних об'єктів (водойми, ліси і т.д.) відображає загальну мету його використання. Наприклад, природні фактори

впливають на умови перетину кордонів. Об'єктивні фактори характеризують особливості територіальної соціально-економічної системи прикордонного регіону. Вплив суб'єктивних факторів пов'язано з усвідомленою діяльністю самих людей: державних органів, представників компаній, некомерційних організацій [2].

Фінансові інструменти відіграють ключову роль у транскордонному співробітництві, сприяючи розвитку економічних відносин між країнами, залученню інвестицій та забезпеченню фінансової стабільності. Нижче наведена таблиця 2, яка ілюструє різні фінансові інструменти та їх роль у транскордонному співробітництві:

Таблиця 2. Фінансові інструменти та їх роль у транскордонному співробітництві

Фінансові інструменти	Роль їх у транскордонному співробітництві
Банківські кредити	Забезпечують фінансування для міжнародної торгівлі та інвестицій, дозволяючи компаніям розширювати свою діяльність за межі національних кордонів
Державні субсидії та гранти	Підтримують розвиток інфраструктури та інших стратегічних проектів, що сприяє економічному співробітництву між країнами
Форвардні та ф'ючерсні контракти,	Використовуються для хеджування валютних ризиків, забезпечуючи стабільність фінансових потоків у міжнародній торгівлі
Міжнародні кредитні лінії	Підтримують короткострокове фінансування для імпортерів та експортерів, забезпечуючи безперервність торгових операцій
Спільні підприємства та альянси	Сприяють об'єднанню ресурсів та досвіду для реалізації міжнародних проектів, зменшуючи ризики та підвищуючи ефективність
Міжнародні платіжні системи	Забезпечують ефективність та безпеку транскордонних фінансових трансакцій, полегшуючи торгівлю та інвестиції
Акції	допомагають залучати іноземні інвестиції в компанії, що сприяє їх росту та міжнародній експансії.

Джерело: складено автором на основі досліджень [3], [14]

Значущим аспектом транскордонного співробітництва є використання сучасних технологій та інформаційних систем. Це сприяє покращенню

координації проектів, зменшенню витрат і часу на вирішення питань міжнародного співробітництва [14]. Технологічні рішення також забезпечують високий рівень зв'язку та обміну даними між партнерами з різних країн, що є важливим для успішного впровадження спільних проектів та ініціатив [6].

Транскордонне співробітництво є важливим інструментом зміцнення економічного, соціального та культурного розвитку регіону. Це допомагає зменшити прикордонні бар'єри, розширити торговельні зв'язки, покращити якість життя людей та вирішити загальні проблеми, такі як екологічні та міграційні проблеми. Важливість транскордонного співробітництва полягає в наступних важливих питаннях [11]:

1. Економічний розвиток. Транскордонне співробітництво сприяє створенню сприятливих економічних умов для регіону та сприяє зростанню торгівлі та інвестицій можливості для бізнесу. Заохочує та сприяє розвитку міжнародного підприємництва інновацій та передачі технологій;

2. Соціальне та культурне зближення. Транскордонне співробітництво сприяє зближенню людей, культур та традицій, сприяє обміну досвідом та знаннями між різними громадами. Воно сприяє розвитку міжкультурного діалогу, сприяє зміцненню взаєморозуміння та толерантності;

3. Екологічна стійкість. Транскордонне співробітництво є ефективним інструментом вирішення загальних екологічних проблем, таких як охорона навколишнього середовища, водні ресурси біорізноманіття. Заохочує спільні зусилля щодо зменшення негативного впливу навколишнього середовища і разом вирішувати екологічні проблеми;

4. Міжнародна безпека. Транскордонне співробітництво сприяє розвитку безпеки кордонів і зниження ризику конфліктів. Сприяє обміну інформацією, спільним навчанням та координації дій у сфері боротьби з транснаціональними загрозами, такими як тероризм, нелегальна імміграція та злочинність.

Необхідність зміцнення транскордонного співробітництва в Україні у сучасних умовах обумовлена наступними факторами [10]:

1. наявність спільних транскордонних проблем, які необхідно вирішувати шляхом об'єднання зусиль;
2. підвищення рівня життя населення периферійних державних регіонів у контексті регіональної конкурентоспроможності та впливу глобалізації та інтеграції, а також необхідність гармонійного регіонального розвитку та економічного співробітництва;
3. питання розвитку транспортної, інформаційної та ділової інфраструктури;
4. потреби розвитку туристичного сектора;
5. загальні проблеми в області екології та охорони навколишнього середовища;
6. необхідність відродження людського капіталу регіону, розвиток науки, освіти і культури;
7. потребою просувати цінності європейської інтеграції та поглиблювати добросусідські відносини.

Звичайно, держави-члени ЄС, такі як Румунія, Словаччина, Угорщина і Польща, повинні бути кращими партнерами України.

У сучасних умовах необхідно забезпечити якісне оновлення економічної складової механізму організації співробітництва за рахунок підвищення ефективності покладених на нього функцій. Важливо посилити фінансову підтримку розвитку транскордонного співробітництва і спонукати суб'єкти регіональної економічної системи брати участь в його організаційних і економічних формах за допомогою використання економічних і фінансових важелів [5].

Серед "гальмуючих" факторів розвитку транскордонного співробітництва варто відзначити: (1) інклюзивність процесу співробітництва; (2) негативні тенденції щодо припинення державної підтримки транскордонних проектів; (3) рівень компетентності наших співробітників недостатній [9].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших напрацювань.

Фінансові інструменти відіграють ключову роль у транскордонному співробітництві, забезпечуючи ефективне управління ризиками, зокрема валютними коливаннями та правовими обмеженнями. Вони сприяють зниженню фінансових бар'єрів і підвищенню доступу до капіталу для підприємств, що перетинають кордони. Крім того, фінансові інструменти сприяють розвитку міжнародної торгівлі, забезпечуючи зручність та ефективність виконання міжнародних платежів та фінансових транзакцій. Вони є ключовим інструментом для підтримки економічного зростання та сприяють зміцненню співробітництва між країнами через створення сприятливих умов для інвестицій та розвитку міжнародних проектів.

Україна повинна продовжувати активно розвивати транскордонне співробітництво, використовуючи інструменти та ресурси, що надаються їй міжнародними програмами та ініціативами. Важливо також зміцнювати внутрішні механізми підтримки та координації транскордонних ініціатив на різних рівнях влади. Це дозволить Україні максимально ефективно використовувати свій прикордонний потенціал для підвищення якості життя населення, стимулювання економічного розвитку і зміцнення міжнародних відносин.

Подальші дослідження можуть зосередитися на кількох ключових напрямках. Перш за все, важливо провести порівняльний аналіз ефективності різних фінансових інструментів, таких як кредити, гранти, інвестиції та державні субсидії, у контексті транскордонного співробітництва. Це дозволить визначити, які інструменти найкраще підходять для різних типів проектів і регіонів. Іншим важливим напрямом є дослідження впливу фінансових інструментів на розвиток малого та середнього підприємництва (МСП) у прикордонних регіонах.

Такий аналіз допоможе розробити стратегії підтримки МСП, спрямовані на їх інтеграцію в міжнародні економічні зв'язки та підвищення конкурентоспроможності. Загалом, подальші дослідження у цій сфері допоможуть глибше зрозуміти роль фінансових інструментів у транскордонному

співробітництві та визначити шляхи їх оптимального використання для забезпечення економічного зростання та соціального добробуту.

Література

1. Белов Д. Міжмуніципальне співробітництво в структурі транскордонного співробітництва. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2022. №2 (72). С. 226-230. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/51696> (дата звернення: 26.06.2024)
2. Білак О. Транскордонне співробітництво: питання співвідношення категорій у науці конституційного права. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. №1. С. 95-98. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/32627> (дата звернення: 26.06.2024)
3. Борисенко О. Державні фінансові інструменти підтримки розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. *Вісник національного університету цивільного захисту України*. 2022. №2 (17). С. 158-167. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/16870> (дата звернення: 26.06.2024)
4. Демченко О. Фінансові інструменти розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2021. №27. С. 1-7. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-6> (дата звернення: 26.06.2024)
5. Дербак В. Транскордонне співробітництво: теоретико-методологічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2022. №71. С. 342-347. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/49382> (дата звернення: 26.06.2024)
6. Дербак В. Транскордонне співробітництво як сучасна правова категорія. *Аналітично-порівняльне правознавство: електронне наукове фахове видання*. 2022. №2. С. 322-326. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/49381> (дата звернення: 26.06.2024)
7. Дима В. Фінансові інструменти стимулювання розвитку "зеленої" економіки в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 5-6. С. 182-187.

URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7090&i=28> (дата звернення: 26.06.2024)

8. Згурська Ю. Транскордонне співробітництво як драйвер розвитку міжнародного ділового туризму. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2023. №2 (29). С. 39-47. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23zyvmdt.pdf> (дата звернення: 26.06.2024)

9. Іванова Н., Мініна О. Транскордонне співробітництво України та ЄС: механізм взаємодії сторін. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. №2 (22). С. 78-87. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/219395> (дата звернення: 26.06.2024)

10. Корнелюк О., Завадська Ю., Чапко Р. Форми реалізації транскордонного співробітництва в європейському союзі. *Інноваційна економіка*. 2021. №3-4. С. 12-18. URL: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.3-4.2> (дата звернення: 26.06.2024)

11. Корнелюк О., Матюшок В. Транскордонне співробітництво регіонів України в контексті розвитку міжнародної економічної інтеграції. *Підприємництво та інновації*. 2021. №20. С. 18-24. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/20.2> (дата звернення: 26.06.2024)

12. Мишко О. Фінансові інструменти стимулювання розвитку підприємництва в Україні. *Економічні науки*. 2022. №19 (75). С. 183-190. URL: [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2022-19\(75\)-21](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2022-19(75)-21) (дата звернення: 26.06.2024)

13. Реслер М., Рейс Т. Європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва. *Підприємництво і торгівля*. 2023. №37. С. 49-56. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-37-05> (дата звернення: 26.06.2024)

14. Садчикова І., Садчиков В. Фінансові інструменти розвитку кредитного ринку України в період воєнного стану. *Науковий вісник Полісся*. 2023. № 2 (25). С. 190-205. URL: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2\(25\)-190-205](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2(25)-190-205) (дата звернення: 26.06.2024)

15. Щербініна С. Фінансові інструменти забезпечення енергоефективності житлового сектора України. *Економічний простір*. 2022. № 177. С. 20-24. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/177-3> (дата звернення: 26.06.2024)

References

1. Bielov, D. (2022), "Intermunicipal cooperation in the structure of cross-border cooperation", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*, vol. 72, no. 2, pp. 226-230, available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/51696> (accessed 26 June 2024).
2. Bilak, O. (2020), "Cross-border cooperation: the question of the correlation of categories in the science of constitutional law", *Porivnialno-analitychne pravo*, vol. 1, pp. 95-98, available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/32627> (accessed 26 June 2024).
3. Borysenko, O. (2022), "State financial instruments for supporting the development of small and medium-sized enterprises in Ukraine", *Visnyk natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy*, vol. 17, no. 2, pp. 158-167, available at: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/16870> (accessed 26 June 2024).
4. Demchenko, O. (2021), "Financial instruments for the development of territorial communities", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 27, pp. 1-7. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-6>.
5. Derbak, V. (2022), "Cross-border cooperation: theoretical and methodological aspect", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*, vol. 71, pp. 342-347, available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/49382> (accessed 26 June 2024).
6. Derbak, V. (2022), "Cross-border cooperation as a modern legal category", *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo: elektronne naukove fakhove vydannia*, vol. 2, pp. 322-326, available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/49381> (accessed 26 June 2024).
7. Dyma, V. (2020), "Financial instruments for stimulating the development of the "green" economy in Ukraine", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 5-6, pp. 182-

187, available at: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7090&i=28> (accessed 26 June 2024).

8. Zghurska, Yu. (2023), “Cross-border cooperation as a driver of the development of international business tourism”, *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, vol. 29, no. 2, 39-47, available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23zyvmdt.pdf> (accessed 26 June 2024).

9. Ivanova, N., & Minina, O. (2021), “Cross-border cooperation between Ukraine and the EU: the mechanism of interaction between the parties”, *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 22, no. 2, pp. 78-87, available at: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/219395> (accessed 26 June 2024).

10. Korneliuk, O., Zavadaska, Yu., & Chapko, R. (2021), “Forms of implementation of cross-border cooperation in the European Union”, *Innovatsiina ekonomika*, vol. 3-4, pp. 12-18. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.3-4.2>.

11. Korneliuk, O., & Matiushok, V. (2021), “Cross-border cooperation of the regions of Ukraine in the context of the development of international economic integration”, *Pidpriumnytstvo ta innovatsii*, vol. 20, pp. 18-24. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/20.2>.

12. Myshko, O. (2022), “Financial instruments for stimulating the development of entrepreneurship in Ukraine”, *Ekonomichni nauky*, vol. 75, no. 19, pp. 183-190. [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2022-19\(75\)-21](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2022-19(75)-21).

13. Resler, M., & Reis, T. (2023), “European experience of managing the development of cross-border cooperation”, *Pidpriumnytstvo i torhivlia*, vol. 37, pp. 49-56. <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-37-05>.

14. Sadchykova, I., & Sadchykov, V. (2023), “Financial instruments for the development of the credit market of Ukraine during the period of martial law”, *Naukovyi visnyk Polissia*, vol. 25, no. 2, pp. 190-205. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2\(25\)-190-205](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2(25)-190-205).

15. Shcherbinina, S. (2022), “Financial instruments for ensuring energy efficiency of the residential sector of Ukraine”, *Ekonomichniyi prostir*, vol. 177, pp. 20-24. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/177-3>.

Стаття надійшла до редакції 29.06.2024 р.